

XVIII

№4-1933

8019

іскра

Львівська

15.11.91

ІСКРЫ ІЛЬЛІЧА

двухтыднёвая
часопісь для
меншых дзяцей
1933 г. № 4

ГОД выдання 5

ОРГАН ЦК ЛКСМБ
І НАРКАМАСЪВЕТЫ

ДЗЕНЬ ЖАНЧЫНЫ

Цяжка жылося працоўным раней, да рэвалюцыі. І асабліва кепскім было жыццё жанчыны-работніцы. Жанчыну-работніцу ня лічылі за чалавека.

Так живуць і зараз жанчыны-работніцы ў буржуазных краінах. Яны ня маюць ніякіх правоў.

І вось, каб лягчэй было змагацца за свае правы, у 1910 годзе быў вызначаны дзень работніц усяго сьвету. Гэта—дзень 8-га сакавіка.

У нашай краіне жанчына вольная. Яна мае такія-ж правы, як і ўсе працоўныя. Савецкая ўлада многа зрабіла для работніц і працоўных сялянак.

За такое жыццё змагаюцца жанчыны ўсяго сьвету. Толькі Савецкая ўлада дасць ім волю, правы і лепшае жыццё.

Адрас рэдакцыі і канторы: МЕНСК, КАМСАМОЛЬСКАЯ, 25

Ботні тьоту
дзешкалят
нашай краіны
знаходзяцца
удзіцячых
яслях і садох.

Кажная жан-
чына - маці
можа спакойна
працаваць
і вучыцца

XVIII

8019 (III)

НЯХАЙ ЖЫВЕ
8-е САКАВІКА
СЬВЯТА ПРАЦОЎНЫХ
ЖАНЧЫН УСЯГО
С Ь В Е Т У.

3

Дзяржаўная
бібліятэка
БССР
Імя С. Т. Дзяржынскага

#342

Ба 1191

ЖАНЧЫНЫ — РЭВАЛЮЦЫЯНЭРЫ

Н. К. КРУПСКАЯ

Многа ёсьць жанчын, якія ўсё сваё жыццё аддалі змаганьню за рабочую справу. Такой зьяўляецца і Надзея Канстантынаўна Крупская.

Шмат папрацавала яна за свой век і зараз актыўна працуе.

Усе свае маладыя гады правяла яна сярод рабочых. Вучыла іх, як трэба змагацца за свае правы, супроць буржуяў і памешчыкаў.

Асабліва клапацілася і клапаціцца Надзея Канстантынаўна аб працоўных жанчынах і дзецях.

Вялікую работу праводзіць яна для разьвіцьця школьнай справы. Яна актыўна дапамагае нам будаваць новую палітэхнічную школу.

Надзея Канстантынаўна напісала многа кніжак аб тым, як трэба вучыцца, як жыць, вучыўся і працаваў Ленін.

КЛАРА ЦЭТКІН

Клара Цэткін—
адна з старэй-
шых жанчын-
рэвалюцыянэ-
рак. Усё сваё
доўгае жыццё

актыўна змагаецца яна з буржуазіяй, за вызва-
ленне працоўных.

У 1915 годзе яна склікала ў горадзе Бэрне
(Швэйцарыя) першую канфэрэнцыю жанчын. На
гэтай канфэрэнцыі былі жанчыны з усяго сьвету.
Тут вырашалася пытаньне аб удзеле жанчын у рэ-
валюцыйным руху.

За сваю рэвалюцыйную работу Клара Цэткін
ня раз арыштоўвалася буржуазіяй.

З 1919 году Клара Цэткін зьяўляецца членам
камуністычнай партыі Германіі.

У ліпені месяцы гэтага году Клары Цэткін споў-
ніцца 76 гадоў. Ня гледзячы на свае пажылыя гады,
яна і зараз прымае актыўны ўдзел у рэвалюцый-
ным руху Германіі.

цёця Вера

Верш Т. Кляшторнага
Малюнкі Гусева

Было даўно. Я, цёця Вера,
Маленькай Веркаю была.
... У Веркі маці захварэла:
Хадзіла... чэзла... і—зьягма.

Наведаць хворую Агату
Ішлі з бяднейшых тольк хат
З сабой прыносячы багата
Ёй зёлак розных і парад.

Пабедаваць ды штось параіць
Былі разумныя усе,
А рэдка хто-нібудзь акраец,
Бывала, хлеба прынясе.

Памрла бедная Агата...
(Жыцьцё ня вернецца назад)
У сьмерці хворасьць вінавата,
А болей—голад вінават.

Ўсю ночку Вера галасіла,
Галоўку хілячы к труну,—
Сваю матуленьку будзіла:
— Устань, матуля, страшна
мне!

Даўгі прыпомніў пан —
яго масьць,
Прыслаў ганцоў праз дзень-
другі
Забраць сіроцкую маёмасьць,
Прадаць і хатку за даўгі.

Жылі з давольствам і спакоем
Паны ў палацах залатых,
Але-ж ня сорамна было ім
Зьдзіраць кашулю з сіраты.

Усё забралі, распрадалі.
Ў яе-ж ні блізкіх, ні радні...
Чужыя людзі гадавалі
Сіротку Веру ў тыя дні.

Ніколі скрыўджанай, сумотнай
Ёй хто-нібудзь не спагадаў:
Стараўся кожны даць работу,
А хлеба кожны шкадаваў.

Ніхто ня ўчыў яе ніколі,
Сама-сабой яна расла.
Яна ня ведала аб школе,
Ёй праца школаю была.

Тады хлопцоў, і то ня кожны
Сяк-так у школу пасылаў,
А ўсе вясковыя дзяўчаты
Расьлі як невукі сяла.

Тады ўвесь век боз адпачыну
Бядняк тнуў сьпіну на паноў,
Тады працоўная жанчына
Жыла бяз шчасьця і правоў.

Ішлі хвіліны і гадзіны,
Ішла чарга цяжкіх гадоў,
Пакуль рабочы з селянінам
рагнаў буржуяў і паноў.

Цяпер пазнаць ня можна

Веру —

Яна зрабілася другой,

Хоць з твару крыху пастарэла,

А выглядае маладой.

Яна ад поўначы да ранку

Сядзіць над сэнсам мудрых

кніг.

Яна цяпер не парабчанка,

А наш актыўны будаўнік.

Жанчын на сходы сабірае,

Пра ўсё распавядае яна.

Другім вучыцца памагае,

А, значыць, вучыцца сама.

Яна такім, як вы, злётным,

Дае напрамак—дальш ісьці...

Такіх вось Вераў міліёны

І за варштатам, і ў жыцці.

ІДЗЕ УДАРНАЯ ВЯСНА

Ідзе вясна. Разам з ёю пачынаецца самая важная работа на полі — сяўба. Час сяўбы вельмі кароткі. Таму, каб добра правесці сяўбу, трэба загадзя як сьлед падрыхтавацца. У гэтай рабоце павінны прыняць удзел і ўсе школы, атрады, групы акцябрят.

Усе павінны змагацца за тое, каб добра правесці сяўбу, за высокія ўраджаі нашых палёў.

Многія школы па-ўдарнаму рыхтуюцца да сяўбы. Вось што пішуць нам аб сваёй рабоце вучні з калгасу „Чырвоная Ніва“.

Мы ведаем, што найлепш правядуць сяўбу тыя калгасы і гаспадаркі, якія добра падрыхтуюцца да гэтага. Вось наша школа і пастанавіла: схадзіць да старшыні калгасу і даведацца, як калгас рыхтуецца да сяўбы.

Ветліва сустрэў нас старшыня, а як сталі распытвацца ў яго пра падрыхтоўку да сяўбы,—адказаў так:

— Усё добра ў нас. Мы вясны толькі чакаем.

— За гэта трэба вітаць, калі ў вас усё добра,—кажа наш вожыт. А акцябронак Віцька тут-жа пытае:

— А ЯК З ПОПЕЛАМ?

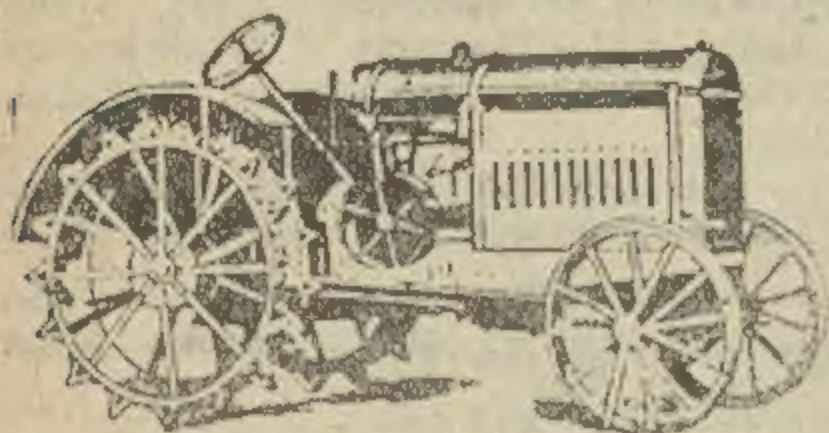
З попелам?—пералытаў старшыня.—Як вам сказаць,—ссыпаецца ў кожнага калгасніка, аб гэтым абвешчана было.

— Ну вось, што-ж гэта за работа? А вы кажаце: гатовы да вясны. Попел трэба сабраць у адно месца. Ня бегаць-жа тады па ўсіх хатах, калі пачнецца сяўба,—параіў вожыт.

Попел вельмі добрае ўгнаенне. І мы будзем змагацца за тое, каб ніводзін кілёграм попелу не прапаў дарма. Цяпер мы збіраем попел і зносім яго ў адно месца.

МЫ ПОМНІМ ПРА ІНВЭНТАР

Зьбіраючы попел, мы яшчэ высвятлілі адну справу. У сьвірне загадчыка гаспадаркі ляжалі тры хамуты, не папраўленыя. А старшыня нам казаў, што ўсё ў парадку.

Прыходзім мы ўдваіх, я і Мішка Цімохаў, да загадчыка гаспадаркі і кажам яму аб хамутох, а ён махае рукою:

— Глупства, два-тры хамуты не гатовы.

Затое 38 папраўлены што называецца. З нас і гэтых хопіць.

Мы не згадзіліся з такім разважаньнем і дамагліся, каб клапаўшчык аднёс хамуты на рамонт у майстэрню.

Да сяўбы павінна быць усё падрыхтавана: ня толькі трактары, але і збруя, і вазы, і плугі, і бароны. Тады і сяўба пройдзе добра.

ШАНУЙ КАНЯ

Мы ведаем (нам расказваў аб гэтым ваяты), якую ролю адыгрывае конь у сельскай гаспадарцы. Кулакі і іх падсобнікі ўсякімі спосабамі стараюцца, каб як найбольш зьнішчыць коняй, зрабіць іх няпрыгоднымі для работы. Яны гэтым хочуць пашкодзіць сяўбе і калектывізацыі.

Каб зьвярнуць увагу калгаснікаў на догляд коняй, мы напісалі лёзунгі і павесілі іх у хаце-чытальні і канцылярыі калгасу:

Рыхтуй каня да сяўбы. Конь
твой прыцель, твой нармілец.

На сходзе калгасьнікі прачыталі пастанову ўраду і партыі аб падрыхтоўцы рабочай жывёлы да веснавой сяўбы. Тут-жа вызначылі лепшыя кармы, для коняй, замацавалі за брыгадамі адных і тых-жа коняй на ўвесь час.

Збрую, вазы і другія сельска-гаспадарчыя прылады таксама замацавалі за брыгадамі.

Цяпер кожны калгасьнік адказвае за даручанае, адзін за другім наглядаць будучь.

Нашы вучні ўзялі такі абавязак: калі хто заўважыць, што будучь біць каня, дрэнна даглядаць яго — заявіць аб гэтым старшыні калгасу.

СЕЯЦЬ ЧЫСТЫМ НАСЕНЬЕМ

Яшчэ ня менш важную справу зрабілі мы: пайшлі да аднаасобнікаў і праверылі, ці ўсе ачысьцілі яны насенне. Многія ня чысьцілі — яны самі прызналіся. Тады мы схадзілі да члена сельсавету і заявілі яму аб гэтым. Бо нельга-ж сеяць сьмецьця на поле разам са збожжам.

Трэба, каб усе сеялі чыстым насеннем.

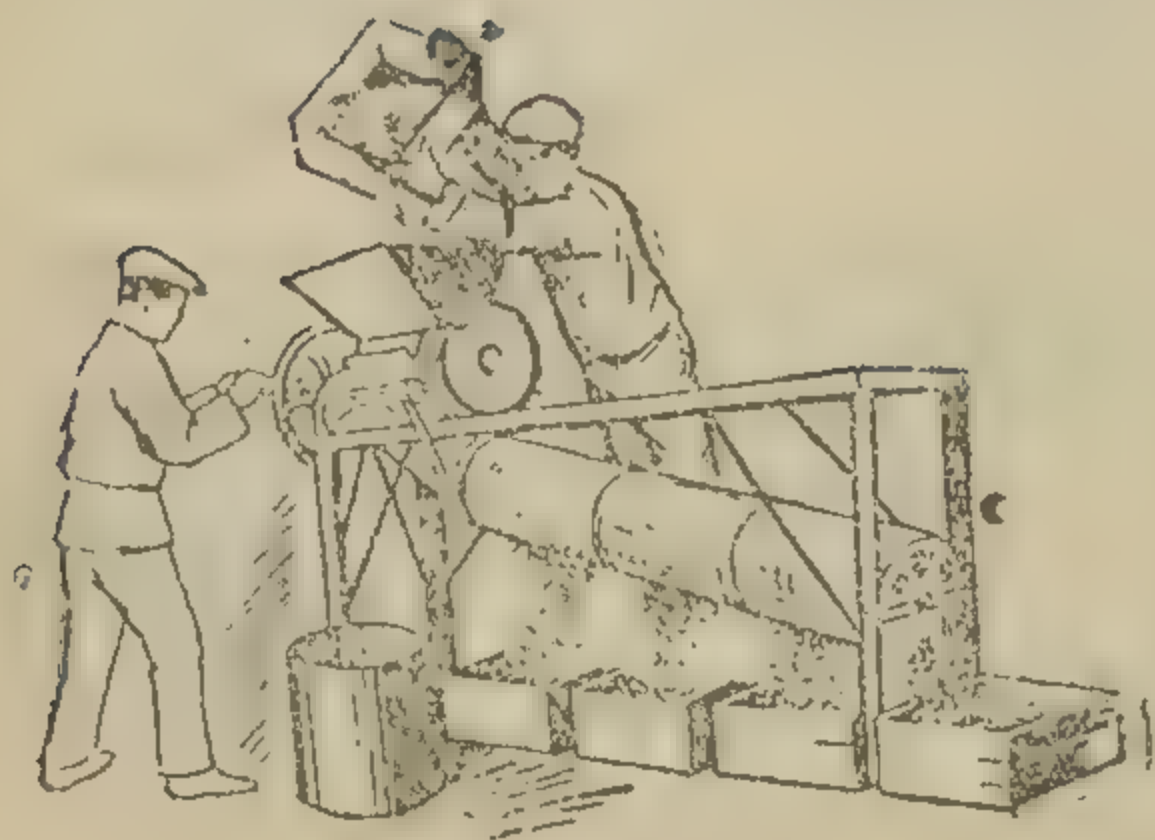
Вось коратка пратое; як наша школа дапамагае калгасу. Апрача гэтага мы будзем дабівацца, каб

пры школе адкрыць ясьлі на час пасеўнай кампаніі. Тады ўсе нашы маткі і сёстры змогуць хадзіць на работу.

Аб усёй сваёй рабоце мы напішам вам яшчэ. А цяпер цікава ведаць, як дапамагаюць другія школы сваім калгасам у падрыхтоўцы да сяўбы.

АКЦЫБРАТЫ КАЛГАСУ „Чырвоная нива“.

Ачыстка насення.

ЗІМОВЫЛ ЗЛБАДЫ

Верш Л. Кармалітанам

Вываў беленькі сьняжок,
Мяккай коўдрай сьцэлецца.
Бяжэм, дзеткі, у садок,
Сьнег так добра лепіцца.

Ах, як слаўна на дварэ!
Дык хутчэй, рабяткі!
Трэба ўзяць з сабой
насілкі,
Мётлы ды лапаткі.

І ў пакоі пуста стала.
Пад нагамі сьнег
скрыпіць:
Гэта дружна дашкаляты
Сталі ў гурбу сьнег
вазіць.

Рэм і Валік—за лапаткі:
— Мы вам будзем насыпаць!
Падстаўляйце свае тачкі,
Працаваць, дык працаваць!

Мётлы ўзялі Эмма, Рая
І дарожкі разьмятаюць.
Жоржык, Боб, не ўцякайце,
Сьнег зьмятаць нам
памагайце!

Тупат, гоман, сьнег
іскрыцца
Звенкі сьмех дзяцей
зьвініць.
Добра з гарачкі вазіцца,
Яшчэ лепш—яе рабіць.

А п а в я д а н ь н о В я с ё я к і

Які прыгожы сёння сьняжок. Белы, чысты—быццам вялікая сетка белых матылькоў круціцца—уецца над панадворкам дзіцячага саду.

У такі дзень хочацца бегаць, скакаць па мяккім сьнезе, па прыбраным у бел срэбраную садзе, бегчы далёка-далёка па белых гурбах...

Высыпалі ўсе дзеці старэйшай групы дзіцячага саду. Бегаюць, кідаюцца сьнежкамі, а Лёва і Лёня возяцца на санках.

Юрку і Кастусю вельмі хочацца пакатацца на лыжах, але цёця Валя толькі праз тры дні абяцала дастаць лыжы.

— Вот каб было з чаго, дык мы самі-б зрабілі сабе лыжы, — кажуць хлопцы і круцяцца па двары, шукваючы патрэбнага матар'ялу.

А тут—як на бяду—стаіць старая, вялікая раскіданая бочка. Абручы з яе даўно скінуліся, толькі доўгія і тонкія клёпкі тырчаць угору, прысыпаныя сьнегам.

— Вот якраз лыжы—і рабіць ня трэба!—усьцешыліся нашы сябры.

Хлопцы борзdzенька схапілі па дзьве клёпкі, тут жа раздабылі палкі і ўжо сапуць ды рыхтуюць, прывязваючы лыжы да ног.

— Вы на гэтых лыжах паваліцеся і паб'іцеся, — гаворыць асьцярожная Рэма.

— Гэта толькі дзяўчаты валяцца, — адказвае ганарыста Кастусь.

— Шкода, што цёця занята з малымі і ня бачыць вашых лыжаў, мабыць, вы ня ездзілі-б, — дадае Нінка.

Юрка толькі што прывязаў лыжы да ног, узяў палкі у рукі і крануўся ехаць. Але не паспеў ён ступіць і кроку, як „лыжа“ матнулася ўверх і з усяго размаху ўдарыла Юрку ў лобік, чужь вышэй вока.

Ад нечаканасьці і болю Юрку пацямнела ў вачох. Ён кінуў палкі і стаяў, апусьціўшы рукі. Вока запухла зусім і ён нічога ня бачыў.

— Ой, хадзем хутчэй да цёці Валі! — крыкнула Ніна і пацягнула Юрку за руку.

Кастусь таксама даўно ўжо кінуў лыжы і ціха ішоў ззаду.

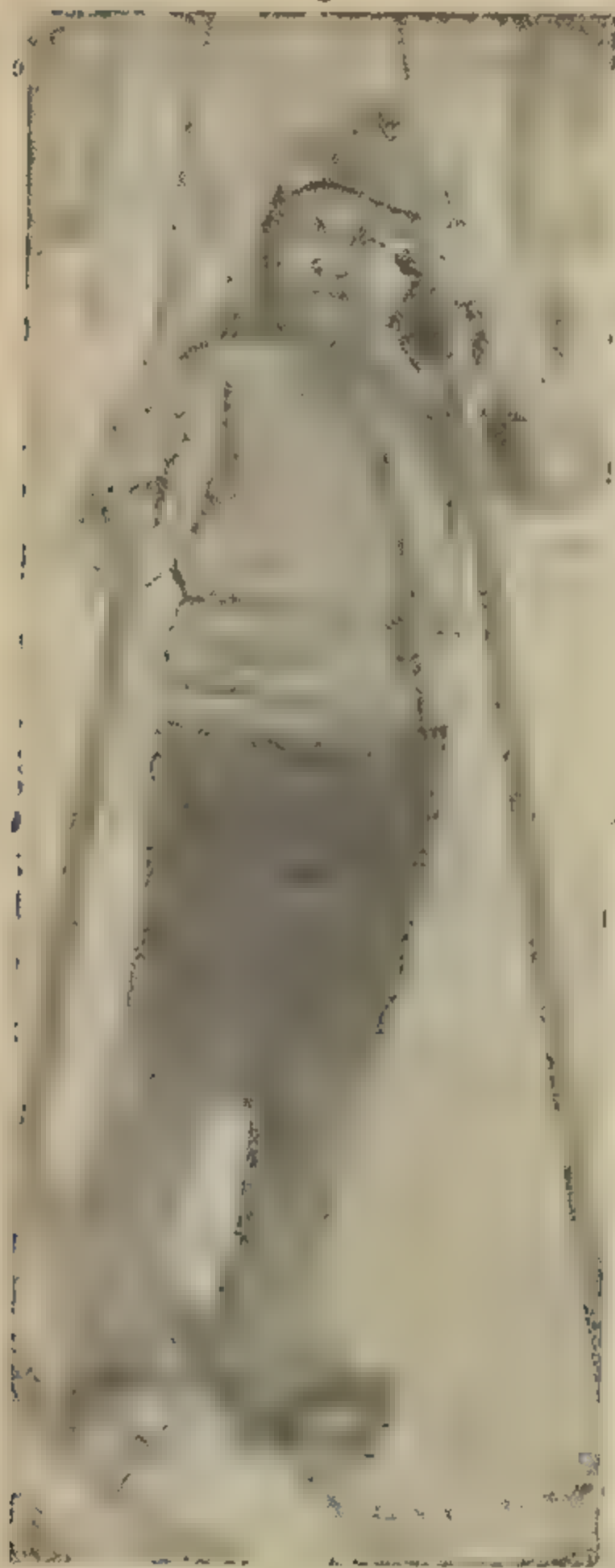
Цёця Валя была ўжо ў сенцах і памагала распранацца малым.

— Што з табой, Юрчка? спытала яна, бачачы яго апухлы тварык.

— Гэта... мы зрабілі самадзельныя лыжы... Гэта пройдзе... — гаварыў занепакоены Кастусь.

— Юрка ўдарыўся клёпкай ад бочкі, з якой ён зрабіў сабе лыжы. Я яму гаварыла... — пачала Нінка.

— Цёця Валя! Адкрыйце і паглядзеце — ці ёсьць у мяне там вока! — загаварыў урэшце Юрка.

— Будзь слакойны, вочка тваё цэлае, але толькі запухла і таму ты ім нічога ня бачыш, — гаварыла цёця Валя, прыкладваючы Юрку кампрэс з халоднай вады.

Праз гадзіну дзеці ішлі дахаты. Юрка крыху павесялеў, бо ад халоднага кампрэсу вочка „стала ўжо бачыць“.

— Лепш-бы мы пачакалі куплёных лыжаў, — гаварыў ён Кастусю. — Цяпер мама будзе на мяне крычаць. Вока ўжо трошкі глядзіць, але каб яно зусім глядзела, як трэба...

Праз тры дні вока ў Юркі паправілася. А к гэтаму часу цёця Валя купіла новыя лыжы для ўсіх дзяцей старэйшай групы.

— Га-ля-я! — пачулася з вуліцы, пасья бразнула клямка і на двор віхрам прыляцела Арынка з вялікім клумкам. За канцэ звязанай хусткі яна асьцярожна трымала гэты клумак так, каб не датыкаўся да ног...

Я кінулася да Арынкі і схпіла клумак абедзьвюма рукамі. Ды раптам як закрычу, а пальцы скарэй у рот. Арынка аж націлася ад рогагу. У мне ўжо да плачу даходзіць, а яна ад сьмеху сьлёзы выцірае.

— А што, схпіла? Паглядзела? Ха-ха-ха! Ай, Галя, Галя!

— Чаго ты зайходзішся — агрызнулася я. — Напхала ў анучку голак, ды й цешышся?..

Арынка яшчэ больш зайходзіцца ад сьмеху, а сама асьцярожна разьвязвае канцы анучкі.

— Вось глядзі, якія тут голкі.

А я ўжо і пра пальцы паколатыя забылася: на анучцы ляжаў вялікі вожык, скручаны ў клубок, а каля яго яшчэ некалькі маленькіх вожыкаў. На іх былі таксама голкі, толькі сьвятлейшага колеру.

— Бачыш? — перастала сьмяцца Арынка. — Гэта-ж у калгасе пацяруху з-пад сьцірты

зграбалі і тата знайшоў яе там з малымі... малых пацёра... Тата сказаў, каб ім знайшлі месца, а потым, як малыя падраснуць, аднаго возьмем сабе ў хату. Будзе мышэй лавіць.

— Як мышэй? А гэта-ж, кажуць, ён яблыкі ды грушы есьць? Узьлезе на дрэва, наабрывае,

паскладае ў радок, а потым пакачаецца па іх, яны і пачапляюцца на голкі... А тады нясе яблыкі і грушы ў сваё гняздо.

— Ой, не пляці, Галя. Унь Астапаў Петрык, што на агранома вучыцца, казаў, што вожык найлепшы прыцель у гаспадарцы. Ён мышэй ловіць. А колькі ён усякіх шкодных казьявак, жукоў, чарвякоў зьнішчае, дык і не пералічыць... А яшчэ ведаеш што? Ён гадзюкаў ловіць.

У мяне аж дух заняло.

— Ой, гадзюкаў! А яны што?..

— Ну, Петрык кажа, што кусаюцца, але вожык гэтага не баіцца: яму ня шкодзіць.

Тым часам старая вожычыха трохі асвойчылася і стала паволі варушыцца. Мы ўспомнілі, што трэба ёй шукаць месца.

Месца знайшлося пад дошкамі каля дрывотні. Мы занеслі туды ўсю сям'ю і паклалі ў няглыбокую ямку, разаслаўшы ў ёй сена і сухога лісту. Цэлы дзень мы раз-по-разу заглядвалі пад дошкі: вожычыха ляжала ніцма, апусьціўшы на вочы чуб з голак, а маленькія прытуліліся да яе.

На другі дзень толькі разьвіднілася, а мы пабеглі ўжо даведацца вожыкаў. Глядзім, а ў гнязьдзе ляжыць толькі адзін маленькі вожычак, а старой і чатырох малых няма. Гэта яна іх за ноч вывела ўсіх, а адно чамусьці засталося.

Забралі мы яго ў хату, зрабілі яму гняздо і паставілі пад прыпечак. А самі ўсё заглядвалі, што ён робіць. А вожык сьпіць сабе ды нязнайся. Некалькі раз на

дзень прачынаецца і пачынае пацягвацца, пазяхаць, а пасля нюхаць навакол сябе. Тады мы бяромся яго карміць: наловім яму мух, тараканоў, жукоў, дадзім малака, сыра. Вожычак наесца ды зноў спіць.

Прынесла Арынка вожыка тады як сена касілі: у першай палове ліпеня. Быў ён невялікі: у мяне на далоні зьмяшчаўся. А голкі на ім былі зусім маленькія. Пачаў вожык падрастаць і ў жніво быў ужо такі, што яму і на татавай далоні стала цесна. Спаў вожык цэлы дзень, а як толькі сонца зайдзе, дык ён вылазіць з свае скрыначкі і ўсю ноч бегае па хаце, чмыхае, шукае лапкамі і ловіць ловіць... Ніводнае шчылінкі не прапусьціць, усюды загляне і дзе які таракан, жучок—усё зловіць.

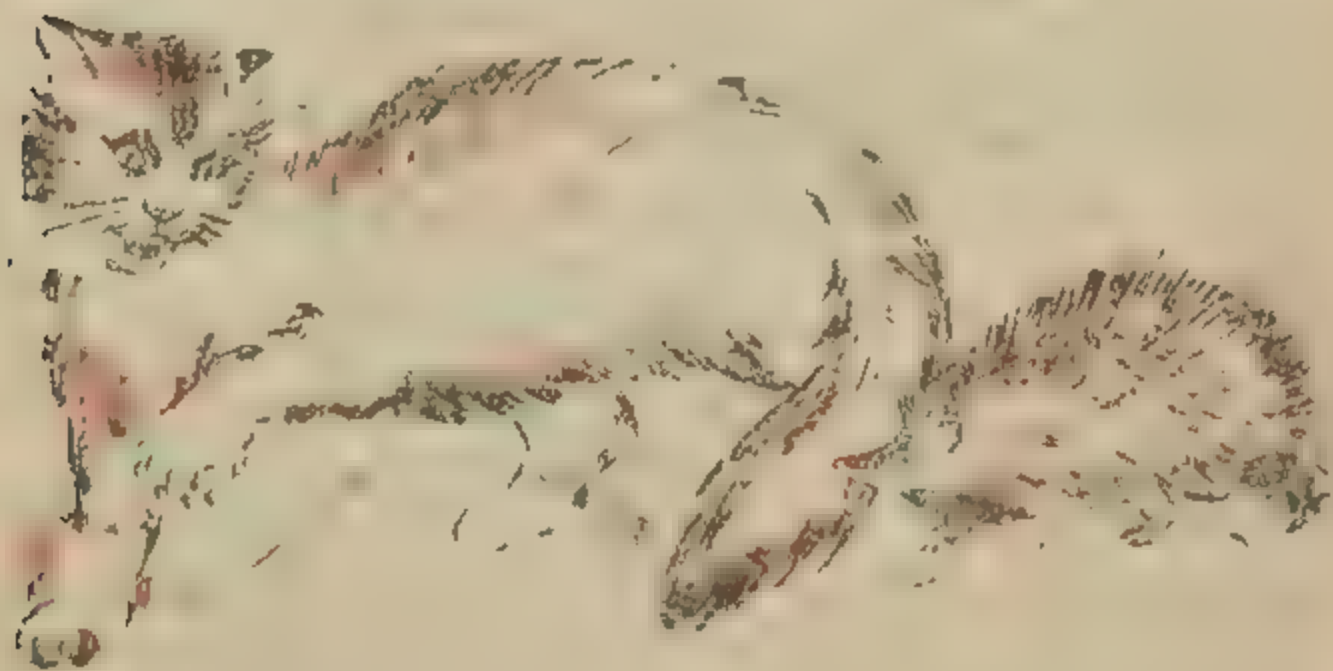
Аднаго разу вечарам жаба ўлезла ў хату,

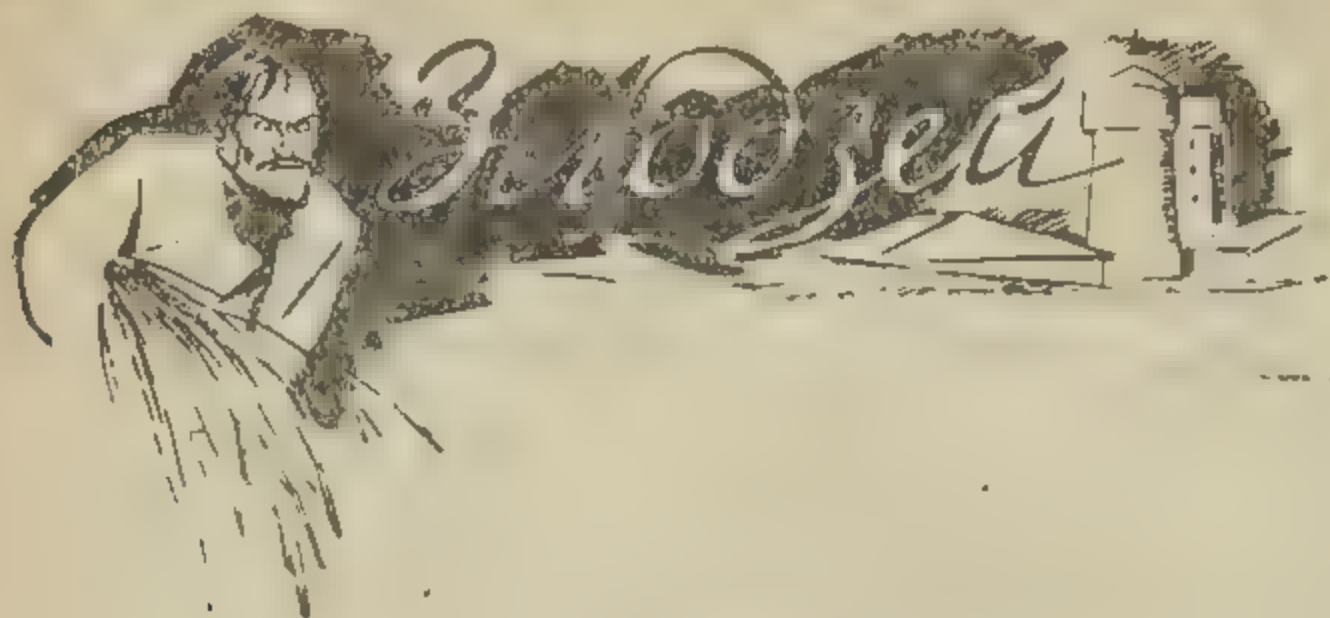

і не пасьпелі мы крыкнуць, як вожык ужо злавіў яе і зьеў. А маці лавіў, дык ні адзін кот таго не дакажа. Нас ён не баяўся. Мы яго бралі на рукі, гладзілі. Ня любіў толькі, каб яго пажываце казыталі: адразу-ж пачынае фыркаць і зьвіваецца клубком.

На зіму заснуў наш вожык саўсім. Спыталіся мы ў настаўніцы, а яна і кажа, што гэтак і трэба. Расказала яна нам, што на волі вожык робіць сабе гняздо дзе-небудзь у старой саломе, або пад дрывамі, пад кучамі бяровеньняў. На зіму вожык залазіць у гняздо, затыкае наву і сьпіць аж да вясны.

Наш вожык таксама спаў аж да вясны, а ўвесну прачнуўся і зноў стаў бегаць уночы. Зьнік ён неспадзявана. Неяк сярод лета забыліся ўвечары дзьверы ў хаце прычыніць, а ён і вышаў на двор. Вышаў ды больш і не вярнуўся.

Апавяданьне С. Баранавых
Малюнкi В. Волкава

Другі тыдзень я жыву ў майго дзядзькі Тадэвуша. Ён такі высокі, у яго на скронях, паабапал, растуць бакі. Яны густыя, калматыя, сівыя. Я вельмі ня люблю глядзець на яго бакі. Сам дзядзька Тадэвуш — хударлявы ўвесь, і заўсёды ўсё на некага злуге. Я нават баюся яго, калі ён на мяне пазірае. Але я жыву ў яго. Мне няма дзе пражываць.

У мяне быў добры бацька, гэта кажа мая маці. Я не памятаю, які ён быў. Маці мая часьцяком плакала — шкадавала бацьку, гаварыла:

— Памёр твой бацька, мой сыноч, і ня бачыў ты яго...

Мне тады было вельмі шкада, што я ня бачыў. І я плакаў разам з маткаю. Маці гаварыла:

— Яшчэ-б і доўга жыў твой бацька, каб ня белыя палякі. Яны, як былі—аднялі палавіну здароўя: білі яго. Яны казалі, што нібыта бацька мой хаваў камуніста, дзядзьку Атрахіма. (Я ведаю дзядзьку Атрахіма: ён нейдзе у горадзе жыве. Летась ён быў у нас і мне прывозіў цукеркі ў жоўтых паперках. От-жа смачныя цукеркі былі!).

Дык мой бацька пасыля таго доўга чэўраў, казалі маці,— і памёр от. А маці мая ў шпіталі цяпер, лечыцца ад кашлю. Яна ўсё памаленьку кашляе. Кашаль ціхі, але аж кроў дастае ў яе з сярэдзіны. Як ехала яна ў лекі—мяне і завезла да Тадэвуша. І яшчэ мукі завезла Тадэвушу.

Калі мы прыехалі да Тадэвуша і ён муку забіраў з воза, маці гаварыла:

— Хай хоць у хлебе жадзён ня будзе. Гсыць няхай. (Гэта на мяне).

* * *

Учора гэта было, якраз пад вечэр. Я вельмі, аж нават, захацеў есьці. А хлеб у дзядзькі Тадэвуша ляжыць у шафе. У хаце нікога ня было, каб мне хто есьці даў. Я шафу адчыніў, адламаў з-пад ісподняй скарынкi ладны такі кавалак хлеба ды і зьеў у сухамятку. А калі сабра-ліся на вячэру,—дзядзька і кажа ўслых перад усімі:

(Я вячэраю на палку, каля печы, а дзядзька Тадэвуш цётк і Хвядос—сын дзядзькаў—за сталом).

— Ты хлеб крадзеш. Злодзей ты,—кажа дзядзька.— Няможна гэтак рабіць, хлапец. Кароткія ў цябе рукі: не пасьпелі яны на хлеб зарабіць.

Пазірае на мяне сваімі вострымі вачмі,—бакі яго ажно расуцца ад злосьці,—ды зноў гаворыць:

— Калі будзеш красьці хлеб—ня дам нічога есьці: еж адзін хлеб, малакасос.

Мне вельмі ў сярэдзіне запякло нешта. Сьлёзы хацелі

ісьці з маіх вачэй. Я праглынуў, мусіць, мае сьлёзы і мне
не хацелася есьці вячэру з аржаной заціркі.

Цётка было сказала да дзядзькі Тадэвуша:

— Ну, дык што там—калі ён і адламаў кавалак хлеба?
Не сварыся ты на дзіця.

А Тадэвуш, дзядзька, кінуў кроіць хлеб ды:

— Маўчы! Ня твой інтэрас. Я не дазволю. Ня трэба
даваць патолію усялякай казюўцы, вот!

Я ў гэту ноч не распранаўся: так і заснуў на палку.
Мне хацелася пабачыць маю матку, каб расказаць ёй,
што я ня влодзею. Я пайшоў-бы да яе, каб ведаў куды
ісьці. Але я ня ведаў дарогі да шпіталю і ад гэтага пла-
чаў, сам сабе, ціхенька.

• • •

Прайшоў адзін тыдзень і яшчэ адзін тыдзень, і яшчэ
адзін дзень. Усе дні гэтыя ня было дажджу. Я праз усе
дні пасу на прыгумёньні дзядзькавы гусі. Шмат гусей у
дзядзькі Тадэвуша і ўсе яны вельмі-ж нягодныя. Абы
чуць адхінуўся яны і пагогалі адна за другою на поплаў.

А тамака сенажаць — атава дзядзькава. Дык яны-ж вельмі любяць выбіраць лісткі кругленькія з гэтай атавы. (Ого, калі-б загледзеў дзядзька Тадэвуш, што яны ўрваліся ў сенажаць!).

— Каб нас нараду ня было, — кажу я, — як вы мне надакучылі. Сядзі пры іх цэлы дзень і пасі іх і пасі.

Дзядзька Тадэвуш з Хвядосам на калгаснай рабоце кожны дзень. А цётка дома—то сёе, то тое -поркаецца. Калі дзядзька Тадэвуш прыходзіць з калгасу, бывае злосны на некага. І мне гэта вельмі цікава, на каго злусца дзядзька Тадэвуш. А ўчора я даведаўся на каго. І вось як:

Дзядзька дружны з тым Карпейчыкам, што не ў калгасе жыве, а сам сабе. Карпейчык часцяком ходзіць да дзядзькі і яны пра невагата доўга гавораць. І ўчора я чуў: яны найбольш гаварылі пра калгас.

— Ты пытаеш, чаму я пайшоў у калгас? — кажа дзядзька да Карпейчыка.—Каб не раскулачылі, вось чаму. Такі-то хутар здаў у калгас... Але я ім напрацую ў калгасе...

І я цяпер ведаю, што дзядзька Тадэвуш злусца на калгас. Ад гэтага і злосны ён прыходзіць дадому. Можна ад гэтай злосці мяне і злодзеям абазваў.

Хоць прайшлі два тыдні і некалькі дзён, а я не забыўся і не забудуся аб маёй крыўдзе.

* * *

Сёньня ноч. У хаце ціха і цёмна. А мне ня сьпіцца неяк я выбіўся з сну. Я чую як сьпіць цётка, і чую, што ня сьпіцца нешта і дзядзьку. А потым я чую дзядзька Тадэвуш устае з ложка і шэптам будзіць Хвядоса:

— Устань... Чуеш, нябож, устань. Пойдзем...

Я ня ведаю, куды яны хочуць ісьці і мяне бярэ вялікая цікавасьць. Я сьцішыў маё дыханьне, дык яно адціхаты яшчэ мацнейшым зрабілася. Я злую на сябе, чаму я не магу стрымаць, каб не сапці моцна. (Хаця каб не здагадаўся дзядзька, што слухаю яго гаворку?). А ён зноў будзіць і кажа:

— Пойдзем. Апранайся і бяры мяхі...

— Куды-ж яны з мяхамі?—карціць у маёй галаве.

Яны абуваюцца і ціханька ідуць за дзьверы. Я аж дрыжу ўвесь ад страху. Мне хочацца ведаць, куды яны пайшлі ўначы з мяшкамі. І маё хаценьне большае за мой страх.

Я ўздыхаюся з палка і бяру пад паху маю капоту, што маці нашыла мне сама, на кудзелі. Прыслухоўваюся і чую як сьпіць цётка — сапе моцна на ўсю хату. Я выходжу на двор і ня бразгаю дзьвярыма. Ноч уся пала тасою. Зоры мігаюць на небе, як тыя вугольчыкі. Ціха,

ціха сярод ночы і я чую крокі ад дзядзькавага хутара проста на поле.

— Куды-ж яны пайшлі? — карціць думка ў маёй галаве. Што яны тамака будуць рабіць? Тамака-ж нічога няма апрача калгасных мэндлікаў?

А побач з дзядзькавым хутарам жыве Сулімчык. Ён у калгасе лічыцца самым галоўным чалавекам. Усёю работай ён загадвае ў калгасе. Яго хваліць вельмі дзядзька Рыгор. Кажы Рыгор, што Сулімчык разьвітны ва ўсякай справе.

Уньдзека Сулімчыкава хата відаць чорнаю плямаю...

— А каб пайсьці цяпер да Сулімчыка і сказаць, што пайшоў некуды дзядзька Тадэвуш з Хвядосам? Гэта-ж зладзеі толькі поначы ходзяць. Гэтак гаварыла мне мая маці. Дык можа і дзядзька Тадэвуш зладзей?

Але другая думка тышчыцца: Бобік у дзядзькі Сулімчыка. Ён вельмі-ж злосны і можа унь нават як на мяне набрахаць.

— Не пайду, — вырашаю я. — Хай ідуць сабе ў чыстае поле. А я заўтра сам дзядзьку Тадэвушу скажу, што ён от зладзей, а ня я.

І я іду ў хагу, кладуся зноў на свой палок. Я не магу доўга заснуць. Думаю ўсё пра сваю матку:

— Дзе яна цяперака? Ці сьціх у яе кашаль?

*
* ■

Раніцаю я не сказаў Тадэвушу, што ён зладзей. Ён-бы мяне моцна набіў. Я ня чуў, калі прышлі дзядзька з Хвядосам. Але мне раніцаю сказаў Сулімчыкаў Стась:

— Бацька пайшоў шукаць жыта, — казаў Стась мне на прыгуменьні, калі я гусей пасьвіў. — А я цяпер дома адзін. Маці пайшла з Фаняю ў калгас...

— Якога жыта? — запытаўся я ў Стася.

— Ноччу сеньня нехта унь колькі наабціраў жыта...
Хаб ты бачыў колькі саломы!

Мне вельмі хацелася паглядзець на тое месца і я забіўся пра гусі.

— Сходзім, — ты мне пакажаш, — сказаў я Стасю.

І мы найшлі.

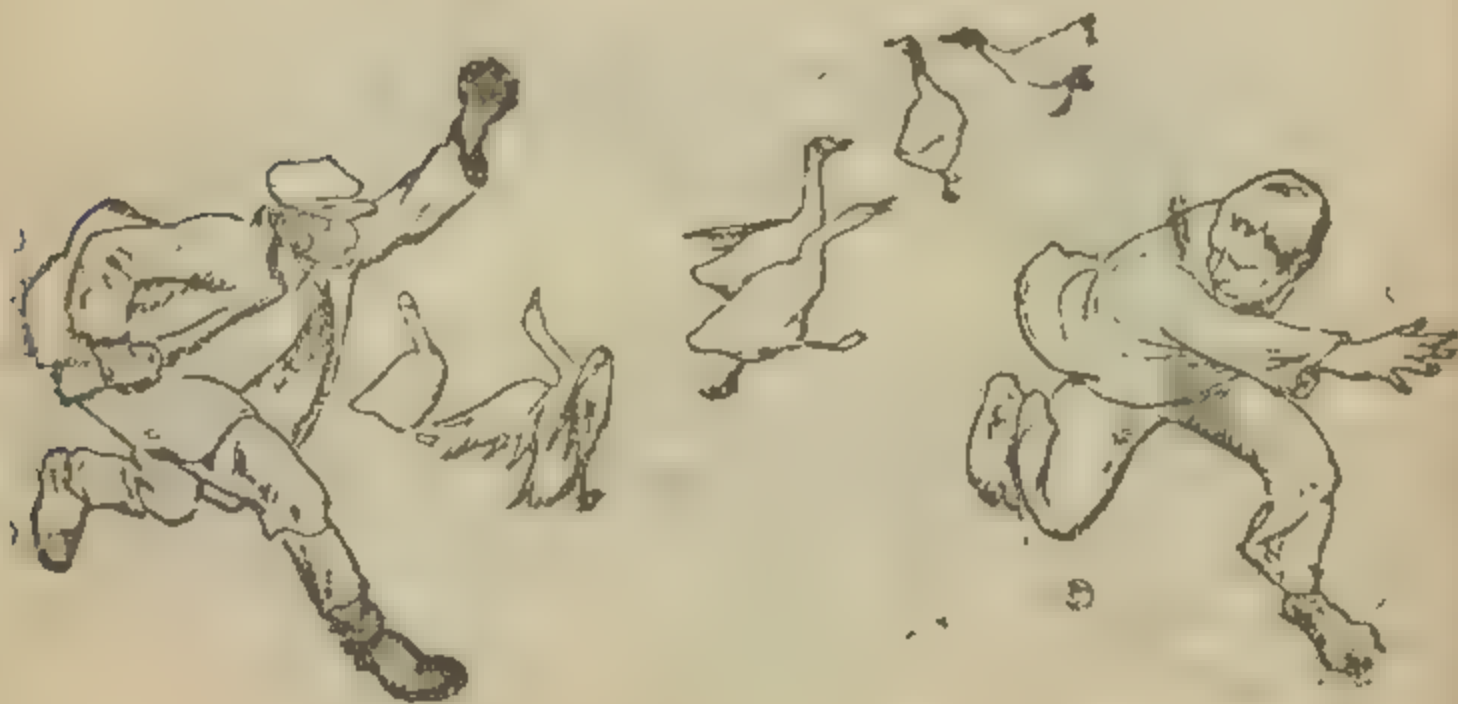
Ой, колькі там было натрыбушана снапоў! А жыта ма зямлі як усыпана — гэтак шмат нацёрта... Ай-яй-яй!

— Калі знісдуць злодзея — з калгасу вык'нуць і судзіць будуць, — кажа Стась. — Бацька гэтак казаў мой. Бацька казаў, што гэта ня пройдзецца надарма.

— А я ведаю... — пачаў гаварыць я Стасю. І не паспеў гэтак сказаць, як чую:

— ...гусі!.. Дзе ты дзеўся? Дзе гусі!..

Гэта дзядзька Тадэвуш крычаў на мяне. Гусі былі ўсе на поплаве, на атаве. Я рынуўся бегчы, каб сагнаць іх. І ўжо быў каля гусей, зганяць пачаў, аж бачу: ідзе

да мяне сярдзіты, сярдзіты дзядзька Тадэвуш. У мяне аж
жура пашэркла, а ён:

— Я цябе—шэльма ты — напасу! Я табе набегаю, аж
горка будзе табе! Давай сюды вушы, злодзей ты,
рыштанюга!

— Я ня злодзей,—ня сьцерпеў я,—ты сам злодзей,—
крыкнуў я на ўвесь голас.

— Ты жыта пакраў у калгасе, вось што. Я, думаю,
ня ведаю...

— Ты... ты...—ня мог гаварыць ён пасля гэтых слоў.
Заб'ю! Заб'ю на месцы!

Ён з пакамечанымі кулакамі рынуўся да мяне. Я ня
мог чакаць, пакуль будзе біць ён мяне. Я пабег з усяе
сілы да дзядзькі Сулімчыка.

На дварэ стаяла цётка Сулімчыкава і я не баяўся
Бобіка. Цётка Сулімчыкава—Ганна—магла абараніць мяне
ад Бобіка.

— Завошта ён хоча цябе набіць? — запыталася цётка
Ганна.

— За жыта...—адказаў я.

— Ён злодзей, от што.

І я раскажаў цётцы Ганне папарадку, што гэта ня я
злодзей, а ён—злосны гэты дзядзька Тадэвуш.

... Цяперака я живу ў добрай цёткі Ганны.

А дзядзьку Тадэвуша, як злодзея і шкодніка, у той-жа
дзень выключылі з калгасу і адалі пад суд.

ПАДУМАМІ

ЗАГАДКІ

1. Ня птушка, а лятае, не гармата, а знарадамі страляе.
Не пчала і ня чмель, а гудзіць, не варушыць крылом,
а ляціць.
2. Бяз рук, без тапара на дзераве хата зроблена.
3. Ніхто ні такоў, як Іван Петракоў — сеў на конь і па-
ехаў у вагонь.

ЖАРТЫ

НЕ ЗГАДЖАЕЦЦА

Сумны сядзіць Янка на скамейцы ў сваёй клясе.
Падышоў да Янкі Міколка з другой групы.

— Чаго ты засмуціўся так?

— Настаўнік „нездавальняюча“ паставіў. Я ня слухаў
яго лекцыі, а калі ён запытаў мяне, колькі трэба запла-
ціць за дзьве кніжкі, калі адна каштуе 37 кап., я ня ведаў.

— Дзіўны ты, ідзі скажы 74 капейкі.

— О не, не паможа нічога. Я ўжо даваў 80 капеек,
а ён усёроўна не згаджаецца, „нездавальняюча“ паставіў

БОЛЬШАЯ ЖМЕНЯ

— Мама! Я прашу арэхаў.

— Дык вазьмі сабе, дачушка, поўную жменю.

— Аж поўную жменю?! Дык вы, мамачка, дайце самі.
Ваша жменя большая.

ЗМАГАЕМСЯ ЗА ЧЫСТЫ СШЫТАК

Мы, вучні другой клясы першай ФЭС (г. Менск), уключыліся ў конкурс на лепшы сшытак. Перад пачаткам конкурсу мы склікалі сход вучняў і абмеркавалі гэта

ЛЕПА НАСТА—лепшая ўдзельніца
Дзямідавіцкай школы (Крупскі р.).

пытаньне. На сходзе ўсе вучні далі абяцаньне трымаць сшыткі чыстымі, пісаць без памылак, акуратна выконваць свае заданьні.

Зараз у нашай клясе амаль што ва ўсіх вучняў сшыткі добрыя, чыстыя.

Найлепшымі ўдзельніцамі ў гэтым конкурсе зьяўляюцца: Номаль Ірма, Камлюн Ада, Нісенбаўм Люся.

Акрамя лепшых вучняў, ёсьць у нас тры вучні, у якіх сшыткі брудныя, гэта—Эсьнін Макс, Капілевіч Лазар і Салавей Коля.

ЛІДА ЛЬВОВІЧ
І ХІЛЯ КРЫМЕР

ПАДПІСВАЙЦЕСЯ

на 2-хтыднёвую ілюстраваную
акцыябрацкую часопісь

ІСКРЫ ІЛЬЛІЧА

УМОВЫ ПАДПІСКІ:

на 1 месяц (2 нумары) —	35 кап.
„ 3 „ (6 нумароў) —	1 руб. 05 „
„ 6 „ (12 нумароў) —	2 „ 10 „
„ 1 год (24 нумары) —	4 „ 20 „

ПАДПІСКУ
ЗДАВАЙЦЕ
НА ПОШТУ
І ЛІСТАНОСЦАМ

ВЫДАВЕЦТВА ЦК ЛКСМБ
„ЧЫРВОНАЯ ЗЬМЕНА“

Рэдактар—А. ЯКІМОВІЧ.

Друкарня імя Сталіна

Зак. № 717.

5680 экз.

Менгарліт № 1440

Дзяржаўны
бібліятэка
БССР
Іл. Я. Т. Косіч

10к
ЦЕНА 25 НАП.

393

